

بروزترین و برترین  
سایت کنکوری کشور

[WWW.KONKUR.INFO](http://WWW.KONKUR.INFO)

**K**onkur  
**info**

<https://konkur.info>

# درس شانزدهم

## هنر و معماری

### مادی ها

**هنر در دوره ماد:** اشیای زرین و سیمین و ظروف سفالی نشان دهنده مهارت هنرمندان مادی در فلزکاری، جواهرسازی و سفالگری می باشد.

**هنر مادی متکی به تجربیات هنری بومیان غرب فلات ایران که قرنها پیش از مادی ها در این منطقه می زیستند و تمدن درخشانی داشتند، بوده است**

**دستاوردهای حکومت مادی در عرصه معماری:** در این دوره قلعه ها، کاخ ها و شهرهایی ساخته شد مادها در قلعه سازی و ساخت قلعه های مستحکم برای مقابله با دشمنان خارجی خود به ویژه آشوریان تبحر داشتند **دلیل ساخت قلعه در زمان مادها:** برای مقابله با دشمنان خارجی خود به ویژه آشوریان

**پایتخت مادها:** شهر هگمتانه، همدان امروزی، که یونانیان به آن اکباتان می گفتند این شهر از هفت قلعه تو در تو تشکیل می شد برخورداری هر قلعه از رنگ نمادین خاصی داشت.

**شهرها مهم دوران مادها:** بیستون، اسپدانه (اصفهان) و کنگاور

### هخامنشیان

**علت شکوفایی هنر و معماری در دوران هخامنشیان:** به علت ثبات و آرامش، رونق اقتصادی و حمایت پادشاهان

**مناطق مورد توجه به لحاظ معماری دوران هخامنشیان:** پاسارگاد، تخت جمشید و شوش

در این مناطق هنرهای تزیینی وابسته به معماری، نقش برجسته های سنگی و نونه هایی از آثار سفالین، فلزی، سنگی و مانند آنها به دست آمده است.

**ویژگی های مهم هنر و معماری هخامنشیان:** ۱- تاثیر پذیری از دستاوردهای هنری اقوام و ملت های تابع ۲- تجربیات و سبک های هنری اقوام غیر ایرانی با شیوه های بومی ترکیبشده و هنر به وجود آمد که تازگی و روح ایرانی بر آن حاکم

بود ۳-درباری بودن هنر و معماری ۴- طبیعت گرایی یا به عبارت دیگر، استفاده و تقلید از عناصر طبیعت مانند حیوانات و گیاهان در آثار هنری

### ویژگی شاخص هنر و معماری هخامنشیان: **درباری بودن**

هنر **درباری**: به معنی به نمایش گذاشتن شکوه شاهانه و تشریفات و تجملات درباری

علت ساخت آثار هنری شاخص و ساختمان های مجلل: به خواست شاهان و درباریان برای زندگی تجملاتی و تشریفاتی به وجود آمد.

### معماری

مهمترین بناهای دوران هخامنشیان: آرامگا هها، کاخها، آتشگا هها و دیگر ساختما نهایی عمومی

قدیمی ترین بناهای هخامنشیان: مربوط به پاسارگاد

### نخستین پایتخت هخامنشیان: **پاسارگاد**

مجموعه پاسارگاد: شامل کاخ شاهی و آرامگاه کورش هخامنشی به نوشته مورخان یونانی، این ساختمان ها در میان باغ بسیار زیبایی قرار داشت.

### اوج شکوه و عظمت معماری هخامنشیان: **دوران داریوش یکم**

آثار معماری دوران داریوش بزرگ: کاخ بزرگ آپادانا در شوش عظیم ترین مجموعه ساختمانی و شاهکار معماری جهان باستان تخت جمشید

کاخ آپادانای شوش: باگرد آوردن بنایان و کارگران ماهر و مصالح ساختمانی عالی از سراسر امپراتوری ساخته شد.

### پایتخت اداری حکومت هخامنشیان: **شهر شوش**

تخت جمشید: ساخت به دستور داریوش یکم و جانشینانش، با مشارکت گروه کثیری از معماران، بنایان، هنرمندان و کارگران و نیز با گردآوری مصالح ساختمانی از سرتاسر قلمرو هخامنشی برپا گردید.

### سنگ نگاره ها

پیشینه: تصمیم به ایجاد بناها، ثبت رویدادها و اقدام شاهان به وسیله کنده کاری نقش ها بر دیوارهای سنگی یا صخره های کوهستانی در ایران پیشینه ای کهن دارد.

### سنگ نگاره ها در دوره هخامنشی

نقش برجسته های سنگی دوران هخامنشیان: ۱- نشان دهنده مهارت، ذوق و ظرافت هنرمندان سنگ تراش است ۲- برخی از نقش برجسته ها بر سینه صخره ای کوه ها و بسیاری دیگر بر روی دیوار بناهای حکومتی مانند کاخ و آرامگاه ها کنده کاری شده اند

نقش و نگاره های کنده کاری شده عبارتند از: ۱- پیکره پادشاه و ملازمان او به هنگام پیروزی بر دشمنان ۲- بارعام ۳- پیکره حیوانات واقعی و افسانه ای ۴- نمادها و نشانه های دینی

اهوره مزدا در نقش برجسته های صخره ای: اهوره مزدا به شکل نمادین حلقه ای بال دار در حال پرواز بر بالای سر پادشاه

مقایسه نقش برجسته های هخامنشی با دوران پیش از آن: نشان دهنده تأثیر پذیری هخامنشیان از نقش برجسته های بین النهرین و به ویژه نقش برجسته های آشوری است.

مناطق کشف تندیس و مجسمه های هخامنشیان: تخت جمشید و شوش  
پیکره بدون سر دوران هخامنشی متعلق به داریوش یکم و در شوش از زیر خاک بیرون آورده شد.

### فلزکاری و جواهرسازی

ظریف ترین آثار هنری دوران هخامنشیان: فلزکاری های نفیس و جواهرات ممتاز مختص پادشاه و درباریان  
آثار فلزی کشف شده از دوران هخامنشیان: انواع گوناگونی از تکوک (ریتون) و دیگر ظرف های طلایی، نقره ای و مفرغی  
مزمین به نقش های مختلف و نیز زیورآلات

### بافندگی

تنها اثر بافندگی از دوران هخامنشیان: قالی پازیریک

وضعیت هنر بافندگی هخامنشیان: براساس شواهدی مانند جامه های پر نقش و نگار و تزیین شده پادشاه و سپاهیان  
در نقش برجسته ها هنر بافندگی در اوج قرار داشت.  
وود فرش پازیریک نشان می دهد بی شک، تالارهای بزرگ کاخهای پادشاهان در شوش و تخت جمشید با قالی ها و  
منسوجات نفیس و مرغوبی مفروش بوده است.

### اشکانیان و سلوکیان

سلوکیان: تلاش کردند فرهنگ، هنر و معماری یونانی در ایران به کار گرفته شود، مهاجرت عده زیادی از یونانیان به میهن  
ما و ساخت سکونتگاه ها و شهرهای جدید بر پایه اصول معماری یونانی  
اشکانیان: در آغاز، دنباله رو دستاوردهای فرهنگی و هنری یونانیان اما به تدریج از نفوذ فرهنگ، هنر و معماری یونانی در  
ایران کاسته شد.

### معماری و شهر سازی

شهر و شهر نشینی در دوره اشکانیان گسترش قابل توجهی داشت.

آثار برجسته معماری دوران اشکانیان: ۱- بقایای شهرنسا، صد دروازه (دامغان) ۲- معبد آناهیتا در شهر کنگاور در استان  
کرمانشاه ۳- کوه خواجه سیستان ۴- کاخ شهر هترا (الحضر) در نزدیکی موصل در کشور عراق.  
مصالح ساختمانی دوره اشکانیان: بیشتر شامل خشت، آجر، سنگ تراشیده و تراشیده  
ویژگی های معماری دوران اشکانیان: ۱- ساخت بناهای طاق دار، گنبدی و دارای ایوان ۲- هنر گچ بری ۳- آرایه دیگر  
معماری اشکانی، نقاشی دیواری  
هنر گچ بری در بناهای کوه خواجه به نهایت ظرافت رسید.

### پیکر سازی

هنر مجسمه سازی اشکانیان متأثر از هنر یونانی رونق گرفت ایجاد

برجسته ترین پیکره به جا مانده از اشکانیان: پیکره برنزی شاهزاده اشکانی

مقایسه نقش برجسته های دوران اشکانیان با دوران قبل و بعد آن ها: نقش برجسته های اشکانیان از نظر فنی و  
هنری در سطح نقش برجسته های هخامنشی و ساسانی نیستند.

از دیگر هنرهای رایج دوران اشکانیان: سفالگری، فلزکاری و جواهرسازی

ویژگی سفالهای دوره اشکانیان: سفال ها نقش و طرح متنوع و گوناگون نداشتند اما دارای لعابی، اغلب سبز رنگ بودند.

## ساسانیان

همچون حکومت‌های پیشین و بلکه بیشتر از آنها، به هنر و هنرمندان اهمیت می دادند.

**پیامد توجه ساسانیان به هنر:** هنری پدید آمد که به لحاظ عظمت و شکوه، با هنر روم برابری می کرد و حتی گاه بر آن برتری داشت.

**ریشه هنر ساسانی:** ریشه در هنرهای کهن ایران و هنر دوران هخامنشی و اشکانی و حتی از هنر یونانی و رومی نیز تاثیر پذیرفته بود.

پس از سقوط ساسانیان و ورود اسلام به ایران، هنر اسلامی از هنر ساسانی، تاثیر بسزایی از هنر ساسانی پذیرفت.

## معماری و شهرسازی

**معماری و شهرسازی در دوره ساسانیان پیشرفت چشمگیری کرد.**

**مهمترین آثار معماری ساسانیان:** شامل کاخها، آتشکده ها، پلها، کاروانسراها، قلعه ها و بندها (سدها)

**آغاز معماری ساسانیان:** شروع با بنای کاخ اردشیر در فیروزآباد فارس (گور) و اوج آن با ساخت کاخ تیسفون.

**کاخ تیسفون:** یکی از باشکوهترین و زیباترین بناهای ساسانی که در کنار رود دجله ساخته شد.

طاق یا ایوان کسری: بخشی از کاخ تیسفون

**ویژگی های برجسته معماری ساسانی:** کاربرد وسیع گنبد، ایوان و طاق در ساخت بناها به ویژه کاخها معماران ایرانی

فنون و مهارت ساخت گنبد را توسعه دادند و سبک آنان، الگویی برای معماران دوران اسلامی شد و معماران اروپایی از آن تقلید کردند.

**تزیینات داخلی دوران ساسانیان:** برای تزیینات داخلی کاخها و بناها از روشهای گوناگون مانند موزاییک کاری، نقاشی دیواری، گچبری و نقش برجسته استفاده می شد.

**آتشکده ها:** یکی از بناهایی که به صورت متعدد در مناطق مختلف عصر ساسانی ساخته می شد آتشکده ها بودند که به شکل گنبد چهار طاقی بود و آتش مقدس در درون آن نگهداری می شد.

**ساخت شهر در عصر ساسانی:** در طی حدود چهار قرن فرمانروایی ساسانیان بر ایران، شهرهای متعددی در گوشه و کنار کشور، به خصوص در فارس و خوزستان به فرمان پادشاهان برپا گردید طرح و نقشه شهرسازی ساسانی: طرح و نقشه شهرهای ساسانی برگرفته از شهرهای اشکانی به شکل دایره بود.

## سنگ نگاره ها

هنر کنده کاری بر روی دیواره های سنگی و صخره ها، بار دیگر در دوره ساسانیان اوج گرفت و هنرمندان استعداد و نبوغ خود را به نمایش گذاشتند.

**نقش برجسته های عصر ساسانیان:** نقش برجسته های فراوان و در مقیاس بزرگ خصوصا در فارس، زادگاه خاندان شاهی از دوران ساسانی باقی مانده است.

**محتوا و مضمون نقش برجسته های دوران ساسانی:** اغلب، اعطای منصب شاهی از سوی اهوره مزدا به شاه و صحنه هایی از پیروزی های شاهان بر دشمنانشان است.

**معروفترین نقش برجسته دوره ساسانیان:** مجموعه طاق بستان دارای دو طاق سنگی بزرگ و کوچک نقش دار و یک نقش برجسته بدون طاق

**علت شهرت مجموعه طاق بستان:** طاق بزرگ است که شکارگاه خسرو پرویز را در دیواره های داخلی طاق نشان می دهد.

### نقاشی و نگارگری

در دوران ساسانی هنر نقاشی و نگارگری رونق و رواج چشمگیری یافت و نقاشان ایرانی در **ترسیم نقوش گل و گیاه، جانوران و انسان،** مهارت داشتند نقش و نگارهای نقاشان ایرانی الهام بخش هنرمندان دوران بعد به ویژه دوره اسلامی بود.

### فلزکاری و قلم زنی

**آثار نقره عهد ساسانی از شهرت فراوانی برخوردارند**

**آثار فلزی باقی مانده عصر ساسانی:** این آثار که ظرافت فوق العاده ای دارند شامل: انواع بشقاب، سینی و کاسه می باشد. کاربرد اصلی ظروف فلزی عصر ساسانیان: این ظرف ها با نقش و نگارهای بسیار زیبا و ظریف اغلب برای مصرف خاندان شاهی و خانواده های اشرافی تهیه می شدند.

**هنر فلزکاری ساسانیان بعدها در آثار هنری کشورهای مختلف تقلید شد.**

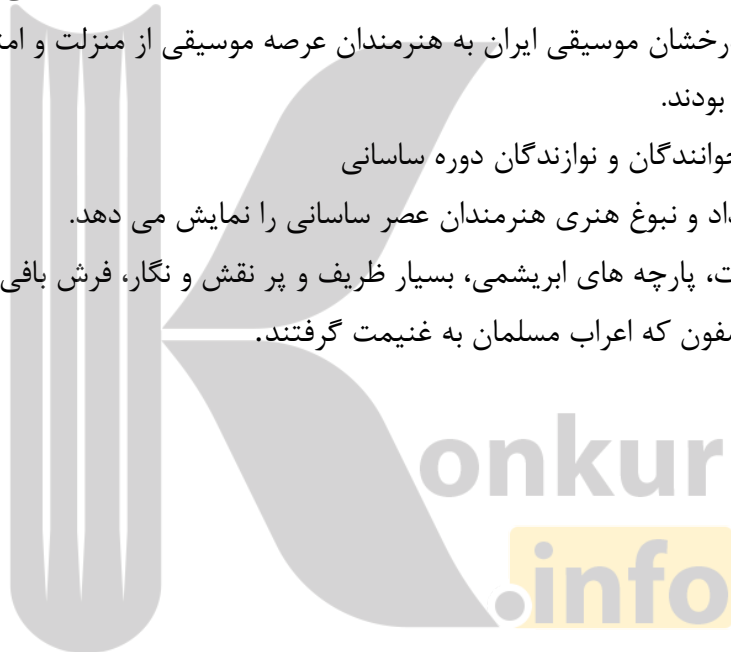
**وضعیت هنر سفالگری در عصر ساسانیان:** بر خلاف فلزکاری، هنر سفالگری در دوره ساسانی رونق گذشته را نداشت. موسیقی یکی از دوران های درخشان موسیقی ایران به هنرمندان عرصه موسیقی از منزلت و امتیازات ویژه داشتند و بیش از پیش مورد توجه شاهان ساسانی بودند.

**گوسان، خنیاگر و رامشگر:** خوانندگان و نوازندگان دوره ساسانی

**بافندگی:** هنر بافندگی استعداد و نبوغ هنری هنرمندان عصر ساسانی را نمایش می دهد.

**نمونه آثار بافندگی:** منسوجات، پارچه های ابریشمی، بسیار ظریف و پر نقش و نگار، فرش بافی قالی بهارستان

**قالی بهارستان:** قالی کاخ تیسفون که اعراب مسلمان به غنیمت گرفتند.



بروزترین و برترین  
سایت کنکوری کشور

[WWW.KONKUR.INFO](http://WWW.KONKUR.INFO)

**K**onkur  
**.info**

<https://konkur.info>